

mogla doseči tega, da bi se prišlo zopet do legislativnega dela, odkazanega ljudskemu zastopstvu po državnem temeljnem zakonu. Razpust državnega zbora je postal velevna zahteva.

Vlada polaga volilcem na srce, uvidevati pri novih volitvah, ki se imajo takoj izvršiti, odločno svoje gospodarske interese. S tem bodo pospeševali utrditev države in povišali njeno sposobnost, podpirati prebivalstvo na potu vsestranskega razvitka z obilnim uspehom.

Vlada je zadostila z razpustom drž. zbora, ki ni storil nobenega pozitivnega dela, enemu konstitucionalnih temeljev.

Kolikor resnejše so se razvile razmere, toliko bolj sili volilce dolžnost, imeti pred očmi pomembnost svojega glasu v trenutku, v katerem dobi ljudstvo zastopstvo, ki se ima na novo voliti, za svojo bodočo delavnost odločilno obliko. Volilci bodo imeli odločevati, ali ima neprecenljivo dobro, ki tiči v neprestanosti konstitucionalnih naprav, priti ob vso svojo veljavo na ta način, da te odpovedo vedno z nova vsako praktično delovanje“.

Tako govori vladna izjava. Suhoparna je, a vendar pove dosti. Vlada pozivlja volilce, naj pošljejo v državni zbor take poslance, ki ji ne bodo delali obstrukcije. Da bi se ta vladna želja izpolnila pač ni misliti. Čehi ne bodo dali svojim poslancem nezaupnice, nego jih pošljejo zopet na Dunaj, in bržčas se še pomnoži število tistih, ki bodo delali obstrukcijo. Vladni apel na volilce ne bo imel uspeha, in če Čehi ne bodo sami opustili obstrukcije, tudi novi državni zbor ne bo mogel funkcionirati.

In kaj potem? Dokazano bo, tako pravijo Nemci, da parlamentarizem v Avstriji nima tal, in da se mora umakniti absolutizmu, ki bo seveda nemški in absolutični. Tudi vlada stoji na tem stališču, kakor kažejo zadnji odstavki njenega komentarja cesarskemu patentu. Ali pri tem ni pozabiti, da je odprta še tretja pot, namreč prememba ustave v smislu avtonomije kraljestev in dežel, in ker je absolutistično vladanje za dlje časa nemogoče, centralistični parlament pa bo ubit, ne bo naposled nič drugega preostalo, kakor da se merodajni krogi odločijo za revizijo ustave.

Politični pregled.

Notranja politika. — Po najnovejših poročilih se bodo vršile volitve v vseh kronovinah, razen Galicije, Dalmacije in Bukovine v dobi od 2. do 15. januarja l 1901. V omenjenih treh kronovinah pa se bodo vršile iste že tekom druge polovice meseca decembra t. l.

Izgredi v Sarajevu. — Na dan proslave 25letnice sultanovega vladanja so bili v Sarajevu precejšnji izgredi. Redarstvo je namreč prepovedalo razsvetljavo, katero so hoteli Mohamedanci napraviti. Okoli 6. ure zvečer so začeli redarji hoditi po hišah in naznanjali, da je razsvetljava prepovedana, ali dosegli so ravno nasprotno, ker v pol uri je bilo mohamedansko mesto sijajno razsvetljeno. Redarstvo je začelo gasiti luči, ali ljudstvo se je temu protivilo in nastali so izgredi. Konečno so se redarji umaknili in pozvali ognjegasce na pomoč, da jim pomagajo pogasiti luči. Tudi sedaj se je razjarjeno ljudstvo uprlo, na kar so prišli trije oddelki vo-

jakov, ki so z nasajenimi bajoneti razkropili množico. Ranjenih je baje mnogo, in bati se je novih izgredov. Ako je vse tako, kakor poročajo, je razvidno iz tega, da v Bosni ni vse tako, kakor ki bi imelo biti, da ne vladajo tam tako krasne razmere, kakor jih zna slikati gosp. Kallay!

Madjarsko nasilstvo nad Slovaki. — Slovaški urednik Pistor je bil po madjarski justici obsojen radi političnega prestopka na 8 mesecev ječe. Ko se je vrnil po prestani kazni v turčanski Sv. Martin, so ga slovaški rodoljubi sprejeli na kolodvoru, in radi tega jih je madjarska sodnija obsodila, ker so s tem činom baje odobraval kaznjivo dejanje. Obsojeni so se pritožili na najvišjo sodnijo, toda ista je kazen še zvišala, ter obsodila: odvetnika Dulo (prej šest tednov) na šest mesecev, pesnika Svetozarja Hurbana (prej 14 dni) na pet mesecev, Blaža Bulo, Pavla Modrona in Andreja Holšana (prej 8 dni) na tri mesece ječe. Ostalih 17 meščanov je dobilo po dva meseca ječe. Tako je govorila madjarska justica v avstro-ogerski državi koncem prosvitljenega XIX. stoletja, ter obsodila uboge Slovake na kazni radi pravega ničā, ali obsodila jih je, ker so Slovaki! Slovani v tostranski polovici so zatirani na vseh koncih in krajih, ali še bolj pa so zatirani naši bratje Slovaki, katere Madjar kar siloma tira v c. kr. ječe samo zato, ker se mu ne dajo na prvi hip pomadjariti ter se kažejo celo sem in tje očito sinove svojega naroda „Glos Naroda“, poljski list, je izrekel, razpravlja o tem dogoku, prav imeniten nasvet, da bi se namreč morali vsi Slovani v državi potegniti za uboge slovaške zatirance ter predložil glede na to dejanje cesarju posebno spomenico, kajti kar se dela s Slovaki celo pod imenom najvišje osebe, presega že vse meje. Tista obsodba nas poučuje o tem neizpodbitno. Želeti je, da se taka nasvetovana spomenica tudi gotovo uresniči.

Kitajsko. — Ruska zunanja politika je doslednja v tem, da ima Kitajska mir, v katerem se more razvijati in napredovati. Nemčija pa bi rada igrala ulogo roparja, česar ji Rusija ne dovoli. Zato se nemški listi togotijo ter dokazujejo, da je nastala v „koncertu velevlastij disharmonija“ in se delajo jako ogorčene radi samovlastnega postopanja Rusije, kakor bi bila Rusija komu odgovorna za to, da ne mara nadaljevati klanja in pustošenja po Kitajskem ter noče svojega vojaštva pošiljati v smrt brez vzroka. Resnica je, da je dosegla nemška državna umetnost, zlasti politika Viljema II. na Kitajskem velik fiasko. Velevlast, ki je hujskala za vojno, je bila Nemčija, nemški poslanik pl. Ketteler je najbolj žaljivo postopal proti Kitajcem, in nemški protestantski misijonarji so provzročili največ nevolje med narodom Nemčija in njen cesar sta v prvi vrsti zakrivila nemire na Kitajskem, a potem klicala na maščevanje ter prelivanje krvi. Velevlast, ki je vedno svetovala k zmernosti in miroljubju pa sta bila slovanska, absolutistična Rusija in njen car. Nemški cesar je spustil celo serijo krvoločnih govorov v svet ter zabičeval vsakemu oddelku vojakov, naj jim bodo Atilove čete vzor ter naj ne dajo Kitajcem nikakega pardona. Rusija in Japonska pa bodeda s svojo mirno, taktno politiko dosegli več kakor Nemčija, a vrhu tega jima bode Kitajska kot svojima prijateljema še hvaležna. Nemčija bo imela le velikanske stroške, a poleg moralne škode — sijajno blamažo. Končno pa bode še nemški drž. zbor povedal svoje mnenje nemški diplomaciji, ki meče milijone proč za nič in za nič, ne da bi prej vprašala zastopnike davkoplačevalcev, ali so s tem zadovoljni. Govori se, da je nemški cesar po neki paradi pri obedu častnikom dejal, da Nemčija Pekina ne izpusti iz rok, če bi b'lo treba mobilizirati vse kore. Član ruskega zunanjega urada profesor Martens je izdal brošuro, ki je kot mnenje vplivnega ruskega politika napravila na evropske politike precejšen utis, in kateri povzamemo nastopne misli: Nujno potrebno je, da krščanske velevlasti opuste misel, da je mogoče prepričati Kitajce o pre-

moči evropske kulture le s surovo silo; potrebno je, da se Evropa vedno spominja, da ima Kina štiri tisočletno kulturo, ki se znatno razlikuje od kulture krščanskih narodov, in ki se v Kini ceni in spoštuje. Evropske države ne smejo nikdar pozabiti, da so njih podaniki na Kitajskem nepovabljeni gostje, ki so si s silo priborili svoj dohod; Evropa naj se vedno spominja, da se Kitajci resno prizadevajo, čuvati svoje tradicije, vlado in nedotakljivost rodne zemlje, in pritrđiti mora vsak, da ima 400 milijonski narod neizpodbojno pravico, urediti svoje bivališče po svoji volji. Te upravičene kitajske zahteve mora solidarično spoštovati cela Evropa. Kitajcem se mora v vsakem slučaju dokazati, da so Evropejci zastopniki kulture, ki je vzvišenejša od Kitajske. S tega stališča pa ne smejo evropske in ameriške vlade nikdar odobriti nastopa, ki bi bil v nasprotju z pravostjo in pravičnostjo. Krščanske vlade morajo marveč dokazati pred svojo vestjo in celim človeštvom, da pospešujoč trgovinske interese v Kini, nimajo namena postopati krivično in zlobno.

Obrtnija.

Petrolejska industrija v Rusiji.

Iz Rusije prihaja največ petroleja v naše kraje. Baku je glavno mesto nafta-industrije in ta pokrajina silnega gospodarskega pomena za vso državo. Nafta je takorekoč življenski pogoj ruske industrije sedanjih dni, ker nadomešča na mnogih krajih drva in premog kakor kurivo, zato tudi nikjer ne pride toliko nafte v porabo, kakor baš v Rusiji. Ker pa je vprašanje po petroleju tudi izven Rusije ogromno, se prizadevajo tamošnji geologi, da razkrijejo več in več zakladov nafte v zemlji. To se jim tudi često posreči, kajti ne samo v evropskih pokrajinah Rusije je ogromno petroleja, tudi v Aziji je še veliko teh prirodnih zakladov, posebno v Kavkazu in v transkapiškem ozemlju. Jeden tak zaklad so našli nedavno v zahodnem Kavkazu v pokrajini imeretški v bližini naselbine Tedeletje. Zaklad obeta biti ogromen. Olje vre na mnogih krajih kar ščiščeno iz zemlje, a resnična zakladnica istega je še le v globočini kakih 100 metrov pod površjem. Poskušnja te nafte je dala 300 stopinj vrednosti. Drug velik zaklad je na nasprotnem koncu kavkaškega pogorja v okraju Kuba nedaleč od nove proge mej Baku in Petrovskem. V transkapiškem ozemlju so že pred več časa našli ogromne zaklade nafte v bližini Krasnovodska ob kapiškem morju in na otoku Čeleki, katere zaklade že dvigujejo. Nadalje nameravajo pričeti izkoriščati tudi okolico Čangir-Tagiju in Teke-Beli v pokrajini Fergana na kitajski meji, kjer je tudi ogromno petroleja v zemlji. Tudi ti zakladi niso daleč od železnice (postaja Ansišan). To pa so le še neznatni deli ruskega bogastva nafte, mnogo mnogo je še neodkrita, kdo ve, koliko je ob novi sibirski železnici še v zemlji zakladov, kateri še čakajo delavne roke! Edina škoda je le, da se ruski domači kapital in ruska domača podjetnost tako malo briga za svoje podzemsko bogastvo, in da puščajo Rusi le tujcem, da se mastijo na njenem blagu. Dokaz o tej malomarnosti je baš sledeče dejstvo. Ruska

krona t. j. ruski car ima v Baku in tam okoli velika podjetja na petrolej. Človek bi mislil, da so ta kronaška podjetja dobro nadzorovana, toda motil bi se. Z naftotoki na polotoku Apšeron, ki so last ruske krone uganjajo izvestni ljudje veliko zlorabo tako, da narašča iz te zlorabe škoda znašajoča mnogo milijonov rubljev. Stvar je namreč taka. Veliki otok Ašperon je monopolna toraj izključena last ruske krone in je poln petroleja. Toda od desetletij sem so se naselili ondi Perzi, Armenci t. j. judje in si osvojili kraj za krajem, brez da bi od vladne strani se kdo brigal za to, najbrže so bili merodajni krogi celo podkupljeni od privatnih podjetnikov. Ko pa je naposled venderle posegla vmes merodajna roka, so ti roparji na kronski lasti rekli, da jim ne more nikdo braniti, ker so že čez deset let lastniki in je njih posest že pravoveljavna. Na ta način je čez 3.000 desjatin kronske naftične zemlje prešlo v roke tem lopovom.

Ako se pomisli, da je ena sama desjatina na otoku Apšeronu vredna na tisoče, da, tudi do milijona rubljev, kolike škode ima krona tem potom. Ruska krona je leta 1813, ko je bil Kanat Baku priklopljen k ruski državi, uvrstila vse pokrajine in naftine zaklade na otoku Apšeron v državne posesti. Še le leta 1872 je podarila krona onim vojakom, ki so se izkazali s posebnim junastvom v kavkaški vojni, po 100 desjatin naftine zemlje, ki so smeli petrolej dobivati za svojo korist, a drugemu ni dovolila ničesar. Kolikor škode pa ima krona vsled tega ropa po tujcih, bi lahko pokrila velik del državnega budgeta. Iz tega poročila pa se vender da posneti kako ogromna bogastva hrani Rusija, in da bi Slovenci storili prav, ako se selijo v Rusijo.

Kmetijstvo.

Čebeloreja.

Vlada potrebuje novcev; vender ni nikoli v zadregi, kje bi jih dobila. Da nam je pa sladkor podražila, zadel je s tem srednji in nižje sloje ljudstva najhuje. Ker je pa človeški rod že navajen in podvržen sladkemu, zakaj bi ne segli po tem, kar nam je bolj zdravo, bliže in ceneje, in to nam nanosi naša toliko marljiva čebelica. Le glej jo, kako hiti od cveta do cveta in ne počiva pred, da težko obložena prileti domov, tukaj odloži svoje breme ter gre zopet nabirat. Tako dela naprej, dokler po šest- do osem tedenskem trudapolnem delu konča svoje življenje. — Med pa, ki ga nanosi v svoje stanovanje je sladčica, katero so že ljudstva v starem veku poznala in čislala. Iz strdi so si delali zdravo pijačo ter jo rabili za različna zdravila. Ko sem obiskal necega čebelarja, pravila mi je mati, da dobivajo otroci v kavo in mleko le med in ti otroci so bili zdravi, rudečelični in krepki, da jih je bilo veselje gledati. Čebele tedaj k hiši, in potem nam ne bo treba za sladkor denarja izdajati;